

ชีวิตที่พอเพียง 3225. ภาพมาให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองด้านอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรมสมาทาน “จิตใหญ่”

วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ ผมได้อยู่ในวงสนทนาเรื่องที่เชื่อมโยงกับกระแสเชิงวรากรเรื่องร่าง พรบ. การ [อุดมศึกษา](#) วิจัย และ [นวัตกรรม](#) พ.ศ. ... ถึง ๓ วง
ไม่ว่าอยู่ในวงไหน ผมมีจุดยืนตาม
[บันทึกนี้](#)

คือผมพยายามชี้ว่า

พวกเราที่เป็นผู้ใหญ่ต้องคิดถึงเป้าหมายใหญ่และระยะยาวของประเทศเป็นหลักต้องช่วยกันหาทางก้าวข้ามแรงกดดันหรือความยากลำบากระยะสั้นให้ได้
เพื่อบรรลุเป้าหมายใหญ่ในระยะยาวคือการใช้อุดมศึกษาขับเคลื่อนนวัตกรรมของประเทศ ไปสู่ประเทศไทยที่พลเมืองมีรายได้สูงและสังคมดี ผู้คนมีความสุข
ความเสมอภาคและรักใคร่ปรองดองกัน ที่รัฐบาลนี้ใช้คำว่า [ประเทศไทย ๔.๐](#)

ฟังจากข่าวประจำวันในขณะนี้เห็นได้ชัดว่า ประเด็นใหญ่อย่างหนึ่งที่ต้องก้าวข้ามคือ การโกงกิน ที่บูดออกมาในวงการสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ วงการศึกษา กระทรวง พม.
ดาราหรือเน็ตไอดอล และอื่นๆ ซึ่งรากเหง้ามาจากความเป็นแก่งัดจัด จนชนชั้นคุณธรรมภายในตน นั่นคือฐานด้านสังคม

ฐานด้านเศรษฐกิจรัฐบาลนี้เก่งด้านการวางแผนหลักการ ว่าต้องเน้นที่ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีกลไกสำคัญคือ
นวัตกรรมที่มีประเด็นเชื่อมโยงตามมาเป็นขบวนใหญ่ และการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุดมศึกษา เป็นกลไกสำคัญ

เมื่อจะต้องเปลี่ยนแปลงหน่วยราชการระดับกระทรวง ก็จะมีความขัดแย้งเกิดขึ้นทันที เพราะกระทบอำนาจหน่วยงานและบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน
เกิดการเล่นการเมือง ต่อสู้กันด้วย “จิตเล็ก” จิตเห็นแก่ตัวและพวกพ้องวงแคบ

แม้ในสมาชิกของรัฐบาลเองก็มีข่าวการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกัน แบ่งเป็นพวกเป็นฝ่าย ไม่ทราบว่าเป็นจริงหรือไม่ ทำให้ผมคิดว่า คนเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล
มีหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งคือสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในรัฐบาล และความมี “จิตใหญ่” เป็นตัวอย่างให้คนในสังคมวงกว้างเห็น
โดยยึดเป้าหมายผลประโยชน์ภาพรวมและระยะยาวของประเทศเป็นสำคัญ ต้องทำให้สังคมไทยจับประเด็นนี้ให้ได้

ไม่ทราบว่าผมผิดกลางวันหรือเปล่า

ผมสตัปรับฟังข่าวสารในบ้านเมืองเต็มไปด้วยเรื่องราวของ “จิตเล็ก” ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าระบบสื่อสารมวลชนของเรากำลังสร้างคนไทยจิตเล็กเต็มบ้านเมืองหรือไม่
สื่อสารสาธารณะที่สร้าง “จิตใหญ่” เป็นอย่างไร เราจะช่วยกันสร้างจิตใหญ่ให้แก่บ้านเมืองเพื่ออนาคตที่ดีของลูกหลาน ได้อย่างไร

กลับมาที่กระทรวงอุดมศึกษา วิจัยและนวัตกรรม ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ผมมองว่า นี่คือการสร้างโอกาส transform สถาบันอุดมศึกษาให้มีพลังต่อการสร้างอนาคต คือ ประเทศไทย ๔.๐ โดยที่สถาบันอุดมศึกษาในสภาพปัจจุบันไร้พลัง ตัวเองก็ดูจะเอาตัวไม่ค่อยรอด

กระทรวงอุดมศึกษา ที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง เต็มไปด้วยคน “จิตเล็ก” และยึดติดรูปแบบเดิมๆ จะไม่มีทางเป็นพลังให้แก่ประเทศไทย ๔.๐ ได้ การสร้างกระทรวงใหม่จึงต้องเขียนกฎหมายที่แหวกไปจากแนวทางเดิมๆ ไปเน้นการกำหนดเจตนารมณ์ หรือเป้าหมาย และเปิดช่องให้มีการสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการ เมื่อมีการแสดงผลงานเป็นที่ประจักษ์หน่วยงานนั้นก็ได้รับทรัพยากรเพิ่มขึ้น คืองบประมาณของภาครัฐเปลี่ยนไปเน้นการ “ซื้อผลงาน” มากขึ้น

พรบ. ใหม่ที่น่าจะระบุให้มี platform การทำงาน [innovation](#) ที่หลายฝ่ายเข้าร่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคธุรกิจอุตสาหกรรมและการค้าบริการ และระบุให้มีการกระเียบวิชาการว่าด้วยการเรียนการสอน ให้เปลี่ยนจาก lecture-based ไปเป็น inquiry-based, activity-based คือต้องใช้ พรบ. ใหม่กำหนดเงื่อนไขสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบอุดมศึกษา วิจัย และนวัตกรรมได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ว่าด้วยนักศึกษา เปลี่ยนจากผู้มาดูดซับความรู้ที่มีอยู่แล้ว เป็นเน้นให้เป็นผู้ร่วมสร้างความรู้จากการปฏิบัติงานในสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพที่ต้องสร้างนวัตกรรม

วิจารณ์ พานิช

๑๔ มิ.ย. ๖๑